

Frágreiðing viðv. Grönlandi

GRÖNLENSKU LANDSRÁÐSSAMRÁÐINGARNAR 1951

Brot úr hesum samráðingum viðvíkjandi viðm. föroyinganna í Grönlandi.

Formanden udtalte: Allerede tidligere under landsrådsamlingen har vi været inde på de nye regler i erhvervsloven og den dertil knyttede bekendtgørelse af 7. juni 1951, hvorefter der er åbnet adgang for fiskere fra Danmark og Færøerne til at fiske principielt overalt indenfor det grønlandske søterritorium og i de grønlandske fjorde.

Om udviklingen i dette spørgsmål har jeg — som det er landsrådet bekendt — udsendt 2 meddelelser, den ene af 29. aug., den anden af 2. september i år. Eksemplarer af disse meddelelser er omdelt til rådets medlemmer, og jeg kan vist i det hele henvisse til de redegørelser, meddelelserne indeholder, idet jeg kan slå fast, at forholdet nu efter loven er det, at fiskerne fra Danmark og Færøerne har ret til at fiske på de nævnte områder, for så vidt der er afgivet særskilt tilladelse fra statsministeriet til de enkelte fiskerskibe.

Kun nogle enkelte fjorde er udtrykkeligt undtaget fra denne ret, og undtagelserne er fastslået ud fra fiskeriologiske synspunkter, og i og for sig ikke fordi de pågældende steder måtte antages at være til særlig gene for den lokale befolkning.

Hensynet til den grønlandske befolknings særlige interesser skulle være varetaget derved, at de fremmede fiskere i deres fiskeritilladelser og på anden måde har fået besked om, at de i videst muligt omfang skal undgå fiskeri på grønlandernes egentlige fiskepladser omkring de beboede områder.

Tanken har — som det fremgår af de af mig offentliggjorte meddelelser — været den, at de danske og færøiske fiskere skal bestrebe sig for at være i kontakt med de lokale grønlandske myndigheder og fiskeriselskaber og således få klarhed over, hvor fiskeriet kan finde sted, uden at de lokale grønlandske interesser bliver krænket.

Der har i sommerens løb nogle steder været fremsat klage fra grønlandsk side over, at særlig færøiske skibe ikke synes at have taget tilstrækkeligt hensyn til de lokale grønlandske interesser, og at den henvendelse, der har været forudsat til myndigheder og fiskeriselskaber på Grønlands vestkyst, ikke har fundet sted. Det er endvidere anført, at de nye regler, derunder de forholdsordrer, der har været givet de fremmede fiskere, ikke har ligget tilstrækkeligt klart for de grønlandske fiskere.

Jeg må beklage, at de fremsatte klager i en række tilfælde ikke synes at have været uden grund, og jeg må måske i særlig høj grad beklage, at der ikke i højere grad end tilfældet har været, er blevet givet befolkningen her klar underretning om, hvordan den nye ordning var tænkt gennemført.

Grunden til den opståede uklarhed skyldes i første række, at de oprindelige fiskeritilladelser, der blev udstedt på et meget tidligt tidspunkt, ikke var fuldstændige, og altså ikke klart indeholdt de forholdsordrer, som jeg foran nævnte, samt at de nærmere drøftelser af det færøiske fiskeri langs Grønlands kyst mellem grønlandske myndigheder og repræsentanter for de færøiske fiskerierteresser på grund af misforståelser først kom til at finde sted på et alfor sent tidspunkt.

Der har således foreligget visse fejl, som man vel må beklage, men som vil blive rettet, forhåbentlig med det resultat, at uoverensstemmelser mellem de færøiske og færøvidt også de danske fiskere på den ene side og de grønlandske fiskere på den anden side formodentlig i det væsentlige skulle kunne undgås fremtidig.

Med disse ord har jeg berørt den del af den nye ordning, der går ud på at give danske og færøiske fiskere visse rettigheder, som de tidligere ikke har haft.

Med hensyn til de pligter af økonomisk art, som de danske og færøiske fiskere må opfylde, og som svarer til de ydelser, de grønlandske fiskere må præstere som bidrag til den såkaldte konjunkturudligningsfond, tillader jeg mig at henvisse til den omdelte skriftlige redegørelse.

Den nævnte redegørelse er sålydende:

I lov nr. 277 af 27. maj 1950 om udøvelse af erhverv i Grönland, hvilken lov trådte i kraft den 15. april 1951, er det bestemt, at der skal finde en konjunkturudligning sted af priserne til de grønlandske producenter, således at disse deltager i opsparringen i gode år til henlæggelse til tider, hvor priserne på navnlig fisk og fiskeprodukter viser nedadgående tendens.

I loven er der endvidere bestemt, at den grønlandske eksport normalt skal centraliseres i en salsorganisation, hvis funktioner indtil videre varetages af Den kgl. grønlandske handel. Denne salsorganisation skal i sin prisansættelse til de grønlandske og danske — herunder færøiske — leverandører

tage konjunkturpolitiske hensyn, således at der i gode tider kan opsøres en konjunkturfond, der i dårlige tider kan benyttes til at holde højere priser til producenterne end afsætningsmulighederne betinger.

Disse regler har ligget til grund ved forhandlingerne med de færøiske fiskere, de danske fiskeriselskaber, det danske selskab »Asgriko«, der som bekendt bygger hovedparten af sin virksomhed på det norske fiskeri deroppe, og endelig resultatet af forhandlingerne med Det danske Fiskeri-Kompagni i Tockussak.

Resultatet af forhandlingerne blev følgende:

A: Færø-forhandlingerne.

Ifølge lagtingsbeslutning skal al færøisk eksport af klippisk og saltfisk finde sted gennem »Føroya Fiskasöla«. Under henvisning hertil frafaldt statsministeriet kravet om, at fisk til eksport fra det grønlandske territorium skal sælges til den grønlandske salsorganisation på betingelse af, at »Føroya Fiskasöla« indbetaler en afgift til den grønlandske konjunkturudligningsfond.

Abningen af hele det grønlandske søterritorium for færøiske fiskere antoges at bevirkede et merfiskeri på skønsmæssigt ikke under 10 % (antagelig mellem 20 og 30 %). Aftalen med »Føroya Fiskasöla« kom herefter til at gå ud på følgende:

1) Der betales en grundafgift på 25 kr. pr. B. R. T. ved licensudstedelse. Ved 6.000 tons svarer dette til en afgift på 150.000 kr.

2) Der betales en gradvis afgift af merfiskeriet. Det udregnes, hvor meget der i 1950 er produceret pr. B. R. T. af deltagende fartøjer, som havde licens. Merfiskeriet beregnes herefter som den produktion, der ligger udover dette tal, multipliceret

med den samlede bruttoregisteretonnage af skibe, der løser licens i 1951 og deltagere i fiskeriet.

For de første 1.000 ts. af merproduktionen betales kr. 2,50 pr. t.

For de næste 1.000 ts. af merproduktionen betales kr. 5,00 pr. t.

For de næste 1.000 ts. af merproduktionen betales kr. 7,50 pr. t.

For de næste 1.000 ts. af merproduktionen betales kr. 10,00 pr. t.

For de næste 1.000 ts. af merproduktionen betales kr. 12,50 pr. t.

For merproduktion herudover betales kr. 15,00 pr. t.

Ved en merproduktion på 6.000 tons vil dette blive 52.500 kr.

Forudsætningerne for denne aftale var:

1) Ordningen gælder for fisk, som fiskes fra færøernes fartøjer og sælges gennem Fiskasöla.

2) Færøerne erklærer, at det er deres hensigt i videst muligt omfang at undgå fiskeri på grønlandernes egentlige fiskepladser omkring deres beboede områder.

3) Ordningen er principielt uden virkning for 1952 og senere år.

4) Ved fremtidige ordninger vil det i 1951 konstaterede merfiskeri komme til at spille en principiel rolle.

5) Grundlaget for beregningen er, at disse bidrag til konjunkturudligningen ikke skal komme det færøiske fiskeri til gode ved udlodning derfra.

B: Forhandlingerne med de danske fiskeriselskaber.

Fiskeriselskaberne var — ligesom færøerne — interesserede i at få dispensation fra bestemmelsen om tvungen salg til salsorganisationen. Dispensationen blev meddelt på betingelse af afgiftsbetaling til konjunkturudligningsfonden.

Forhandlingerne drejede sig derefter hovedsagelig om afgiftssættelse til fonden. Følgende afgifter for de danske selskaber fastsattes:

a: Af al fisk, fiskeaffald, rejer eller andre fiskeprodukter, som er tilvejetragt af fiskere bosat i Grönland, hvadenten de indhandles fra fiskerne direkte eller gennem Den kgl. grønlandske handel, betales en afgift på 25 % af den faktisk betalte indhandlingspris.

b: Af al fisk, fiskeaffald, rejer eller andre fiskeprodukter, af anden oprindelse end under a) nævnt betales en afgift på 4 % af indhandlingsprisen, dog at afgiften for den saltfisk, der fremstilles af råfisk, der ikke hidrører fra i Grönland bosatte fiskere, er fikseret til et fast beløb på 1,5 øre pr. kg.

Afgiften gælder kun for 1951. Der medgår ca. 2 kg sløjet og afnakket tørsk til fremstilling af 1 kg saltfisk, vil afgiften pr. kg saltfisk med en indhandlingspris på 18 øre pr. kg herefter under a) blive 25 % af 36 øre = 9 øre.

Framhald

Málingadeild til selu

Færosit selur blandi- og rívi-maskinum og vorur á goymslu so sum lidna máling, fernis og aðrar rávörur til málingaframleiðslu.

Nærri við at venda sær skrivliga til felagið innan 8 dagar.

P-F FÆRÖSIT,
Tórshavn.

(framhald 11)

JAKOB JÓNSSON

frá Hrauni:

ALDUR

ari. Men eg hevði nú kortini nógv heldur trúð at tað var tú sjálv, ið hevði hongt myndina har, heldur enn at frændi hevði gjørt tað. Segði hann tær hvat tað var, hon skuldi minna teg á?

Hilda: Hann segði ikki annað enn tað sum eg havi sagt tær frá beint nú, ikki eitt ord aftrat. Hann kom bara inn og hongdi myndina upp har og fór so útatur. Tað var dagin eftir at bróðurnir í Útnesinum vóru burturgingnir. Nei, fosturfadur tín, hann talar sjáldan um tað besta, sum hann hevur innanfyri hjá sær sjálvum. Hann sigur, at tað er mannsins náttúra, at vera eins og sjógvurin, — at vera væl fyggjadr á botninum, men lata lítlið av tí koma í ljósmála. (Hörð hvírla hoyrist úti. Hark fyrriuttan).

Helga: Nú kemur onkur, tað man vera frændi.

Ásmundur (kemur inn. Tekur av sær hógvuna): Hetta varð veðrið, ið spurdist.

Hilda: Er hann ikki við at linna?

Ásmundur: Bið gud forlata tær. Linna, sigur tú? Sjórokið stendur niðan í túnið og hvírlurnar verða brátt so harðar, at maður stendur ikki á beinum.

Helga: Heldur tú at nakrir eru útrónir hiðani um leiðir?

Ásmundur: Teir munna ymiskt vera farnir undir í nátt. Bæði er streymurin harðnaður og so var eisini eyðsæð at hann gjörði vind. Tað kundi hvør rættisaktaður maður siggja.

Helga: Og nú hava teir útvarpið eisini.

Ásmundur: Útvarpið! Ja, ja, og barometur við og allan fjanan, men teir kundu líka væl verið farnir fyrri tí. Nú brúkar eingin vitið longur síðan teir fingi öll hesi nútíðar tólini, teir duga hvorki at skyna á lofti ella sjóvi. Men vónandi hava teir nú kortini sitið heima á reyvini.

Hilda: Har visti alt væl við í fjórúni.

Ásmundur: Alt annað.

Hilda: Var nú okkurt áfátt.

Ásmundur: Ája, meira enn so.

Hilda: Stóðu teir kanska óbundnir.

Helga: Ólöginu komu ikki niðan undir stöðulunnarnar?

Ásmundur: Huh, brimið loysir ikki knútar upp.

Hilda: Nú, hvat var tað?

Ásmundur: At? Eg fái meg illa at siga frá tí. Líti bátur er stolin.

Helga: Stolin?

Ásmundur: Ja, stolin, segði eg!

Hilda: Hatta er ikki álvara, at tú heldur at nakar hevur tikið bátin frá tær?

Ásmundur: Av sær sjálvum er hann ikki farin, — uttan at tað er gandur.

Hilda: Tað var spell!

Ásmundur: Tað er kanska minsti skaðin, við bátinum, men verri um nakar hevur verið so vitleysur at flota hann. Aldurnar á fjórðinum verða ikki at spæla við, ötlar hann veðrið meira, sum líkt er til. (Stormhvírla). Og hann ötlar.

Hilda: Kann ikki onkur, ið kennir teg somikið væl, hava tikið hann í doktaraórinum suður um fjörð?

Har livdist vánaligt inni í vág í dag.

Ásmundur: Lat okkum vóna, at so er ikki, tí at doktorin er best staddur heima hjá sær sjálvum í nátt. Í kvöld hevur kanska so dánt verið fjarðrøtt, men nú ein halván tíma her eftir vildi eg ikki farið hann fyrri nakran pening, hvør ið so bað meg. (Rættir sær á). Er Grímur ikki aftur komin úr hasum vælsignaða dansi enn?

Helga: Tað er langt síðan hann hvarv úr dansinum, men eg helt at hann hevði fylgt Sonnu á Skála heim. Hon var einsamöll innaneftir.

Ásmundur: Hetta var ein löta, hann valdi sær til at spáka við konufólki, stakkalur.

Hilda: Á, tey hava nú kenst leingi, olmussudýrini, og tað er altíð hövskari ikki at lata kvinnurnar fara fylgisleysar heim.

Ásmundur: Konufólkið kann ikki fara tvöran fótin fylgisleyst, nú í tíðini. Eg haldi at tað sömdi honum minni, at lata systir sína fara fylgisleysa heim í nátt-myrrki og illveðri. (Ristir hövdið). Men eg skilji einki enn av hesum við bátinum. (Hark uttanfyri. Bankað).

Hilda: Kom inn!

Erla (kemur inn og tey hyggja undrandi at henni): Gott kvöld. Eg sá at her var ljós, so datt mær í huga at stökka innum.

Hini: Gott kvöld!

Erla (hyggur seg um): Eg gekk bara hendan vegin út eftir til stuttleika, til at svala á mær aftan á dansin.

Ásmundur: Ja, hann er óður, ið ikki trýr! — Ganga sær til stuttleika í hesum harrans veðrinum!

Helga: Og ert tú einsamöll?

Erla: Tað var illa, at eg skuldi gera tykkum ónáðir so seint á kvöldi. Men eg sá at tit vóru ikki lögst, og — — eg hugsaði at Valur kanska var komin higar.

Ásmundur: Hví hevði tú ventað at hann skuldi verið her?